

Leo Trotskij: Sovjeten och revolutionen – femtio dagar

(1907)

[Ur Our revolution, New York: Henry Holt and Co, 1918, en samling av Trotskijs skrifter, skrivna mellan 1904 och 1917 som sammanställdes och översattes till engelska av Moijssaje Olgin. Översättning från engelska Göran Källqvist.]

I

Historien om sovjeten är en historia på 50 dagar. Sovjeten bildades den 18 oktober. Dess möte den 3 december avbröts av militäravdelning från regeringen. Mellan dessa två datum levde och kämpade sovjeten.

Vad var det centrala med denna institution? Vad gjorde att den under denna korta period kunde ta en ärofull plats i det ryska proletariats historia, i den ryska revolutionens historia?

Sovjeten organiserade massorna, ledde politiska strejker, ledde politiska demonstrationer, försökte beväpna de arbetande. Men andra revolutionära organisationer gjorde samma saker. Det centrala med sovjeten var dess strävan att bli ett *statligt maktorgan*. Proletariatet å ena sidan och den reaktionära pressen å den andra har kallat sovjeten ”en arbetarregering”. Det återspeglar bara det faktum att sovjeten i själva verket var *fröet* till en *revolutionär regering*. I den mån sovjeten faktiskt hade någon myndig makt så utnyttjade den det. I den mån makten låg i händerna på den militära och byråkratiska monarkin kämpade sovjeten för att få den.

Innan sovjeten hade det funnits revolutionära organisationer bland industriarbetarna, till största delen av socialdemokratisk karaktär. Men det var organisationer inom proletariatet, deras omedelbara syfte var att *påverka massorna*. Sovjeten är en proletariats organisation, dess mål är att kämpa om *den revolutionära makten*.

Samtidigt var sovjeten *ett organiserat uttryck för proletariats vilja som klass*. Under sin kamp om makten använde sovjeten de metoder som på ett naturligt sätt avgjordes av proletariats karaktär som klass: dess plats i produktionen, dess numerära styrka, dess sociala enhetlighet. Under sin kamp om makten har sovjeten förenat arbetarklassens alla sociala aktiviteter och riktat dem åt samma håll, inklusive beslut angående konflikterna mellan enskilda representanter för kapitalet och arbetarna. Denna förening var ingalunda ett konstgjort taktiskt försök: den var ett naturligt resultat av situationen för en klass som medvetet utvecklade och breddade sin kamp för sina omedelbara intressen och genom händelserna logik hade tvingats ta ledningen under den revolutionära kampen om makten.

Sovjetens viktigaste vapen var den politiska massstrejken. Strejkens styrka är att den desorganiserar regeringens makt. Ju större ”anarki” en strejk skapar desto närmare är den segern. Det gäller bara när ”anarkin” inte skapas genom anarkistiska aktioner. Den klass som dag efter dag sätter industri- och regeringsapparaten i rörelse, den klass som genom att plötsligt avbryta arbetet kan förlama både industrin och regeringen måste vara tillräckligt organiserad för att inte själv bli det första offret för just den ”anarki” som den har skapat. Ju mer desorganisation strejken skapar inom regeringen, desto fler regeringsfunktioner tvingas strejken ta på sig.

Arbetsdelegaternas sovjet inför en fri press. Den organiserar patruller på gatorna för att säkerställa medborgarnas säkerhet. Den övertar i större eller mindre grad posten, telegrafan och järnvägarna. Den strävar efter att införa åtta timmars arbetsdag. Den förlamar envåldsregeringen med hjälp av en strejk och överför sin egen demokratiska samhällsordning till den arbetande befolkningens liv i

städerna.

2

Efter 9 januari hade revolutionen visat sin makt över de arbetande massornas sinnen. Med revolten på *Potemkin Tavritjeskij* den 14 juni hade den visat att den kunde bli en materiell kraft. Med oktoberstrejken hade den visat att den kunde desorganisera fienden, förlama hans vilja och förödmjuka honom enormt. Genom att organisera Arbetardeputerades sovjeter över hela landet *visade den att den var förmögen att skapa en makt med auktoritet*. Revolutionär auktoritet kan bara grunda sig på en aktiv revolutionär kraft. Oavsett vad vi anser om den ryska revolutionens fortsatta utveckling, så är det ett faktum att ingen klass utöver proletariatet hittills har visat sig villig att upprätthålla en revolutionär makt. Revolutionens första handling var proletariatets sammandrabbning med monarkin på gatorna. Revolutionens första verkliga seger uppnåddes med hjälp av *proletariatets klassvapen*, den politiska strejken. Den första kärnan till en revolutionär regering var *en proletär representantförsamling*. Sovjeten är den första demokratiska makten i Rysslands moderna historia. Sovjeten är massornas organiserade makt över sina ingående delar. Den är en äkta, oförfalskad demokrati, utan något tvåkammerssystem, utan någon professionell byråkrati, med rätt för väljarna att när som helst återkalla sin deputerade och ersätta denne med någon annan. Genom sina medlemmar, genom de deputerade som valts av de arbetande, leder sovjeten proletariatets alla samhällsaktiviteter i sin helhet och i sina olika delar. Den skisserar de steg som proletariatet ska ta, den ger det en paroll och en fana. Konsten att leda massornas aktivitet på grundval av organiserat självstyre tillämpas här för första gången på rysk mark. Enväldet styrde över massorna, men det ledde inte dem. Det satte upp mekaniska murar för massornas levande skapande krafter, och innanför dessa murar höll det landets rastlösa element i järnhårt förtryckande band. Det enda som enväldet någonsin ledde var armén. Men det var inte att leda, utan bara att kommendera. Under de senaste åren har till och med ledningen över denna uppsplittrade och hypnotiserade militära massa glidit ur händerna. Liberalismen var aldrig tillräckligt stark för att kommendera massorna, eller tillräckligt initiativrik för att leda dem. Dess inställning till massrörelser, även de som hjälpte liberalismen direkt, var densamma som till respektingivande naturfenomen, jordbävningar eller vulkanutbrott. Proletariatet framträdde på revolutionens slagfält som en självständig massa, helt självständig från den borgerliga liberalismen.

Sovjeten var en *klassorganisation*, det var källan till dess stridsförmåga. Att den krossades under sin första existens berodde inte på bristande självförtroende bland massorna i städerna, utan på grund av att den begränsades till bara en revolution i städerna, på grund av byarnas relativt passiva inställning, på grund av underutvecklingen av arméns bondeelement. Sovjetens ställning inom städernas befolkning var så stark som den kunde vara.

Sovjeten var inte officiell representant för alla de halva miljonen arbetande i huvudstaden. Dess organisation omfattade omkring 200.000, huvudsakligen industriarbetare. Och även om dess direkta och indirekta politiska inflytande var mycket större, så fanns det tusen och åter tusen proletärer (inom byggnadsindustrin, bland hembiträden, daglönare, chaufförer) som knappast eller inte alls påverkades av sovjeten. Men det finns ingen tvekan om att sovjeten företrädde intressena hos *alla* dessa proletära massor. Det fanns få anhängare till de Svarta hundradena på fabrikerna, och deras antal sjönk timme för timme. De proletära massorna i Petersburg stod bestämt bakom sovjeten. Bland de många intellektuella i Petersburg hade sovjeten fler vänner än fiender. Tusentals studenter erkände sovjetens politiska ledarskap och stödde passionerat dess beslut. De yrkesutbildade i Petersburg stod helt och hållet på sovjetens sida. Sovjetens stöd till post- och telegrafstrejken skaffade den sympati bland de lägre regeringstjänstemännen. Alla förtryckta, alla olyckligt lottade, stadens alla ärliga element, alla som strävade efter ett bättre liv stod instinktivt eller medvetet på sovjetens sida. Sovjeten var en faktisk eller möjlig representant för en överväldigande majoritet av

befolkningen. Dess fiender i huvudstaden hade inte varit farliga om de inte hade skyddats av enväldet, som grundade sin makt på de mest underutvecklade elementen i en armé som hade rekryterats bland bönderna. Sovjetens svaghet var inte dess egen svaghet, det var svagheten hos en ren stadsrevolution.

Perioden av femtio dagar var en period av största makt för revolutionen. *Sovjeten var dess organ under kampen om statsmakten.*

Sovjetens klasskaraktär avgjordes av stadsbefolkningens klasskiktning och den politiska fiendskapen mellan proletariatet och den kapitalistiska borgarklassen. Denna fiendskap visade sig till och med på det historiskt begränsade fält som kampen mot enväldet utgjorde. Efter oktoberstrejken hindrade den kapitalistiska borgarklassen medvetet revolutionens utveckling, den lilla medelklassen visade sig vara icke existerande, oförmögen att spela någon självständig roll. Stadsrevolutionens verkliga ledare var proletariatet. Dess klassorganisation var revolutionens organ under dess kamp om makten.

3

Kampen om makten, statsmakten, är revolutionens centrala mål. De femtio dagarna i sovjetens liv och det blodiga slutet har visat att städerna i Ryssland är en alltför snäv grundval för en sådan kamp, och en lokal organisation kan inte vara det centrala ledande organet ens inom stadsrevolutionens gränser. För en nationell uppgift behövde proletariatet en organisation i nationell skala. Petersburg-sovjeten var en lokal organisation, men behovet av en central organisation var så stort att den tvingades ta ledningen i nationell skala. Den gjorde vad den kunde, men förblev ändå i första hand Arbetardeputerades Petersburgsovjet. Redan den första sovjeten visade det trängande behovet av en allrysk arbetarkongress, som utan tvivel skulle ha haft auktoritet att bilda ett centralt ledande organ. Kollapsen i december gjorde att det inte gick att förverkliga. Tanken blev kvar, ett arv från de femtio dagarna.

Tanken på en sovjet har genomträngt de arbetande medvetande som en första förutsättning för massornas revolutionära handlingar. Erfarenheterna har visat att en sovjet inte är möjlig eller önskvärd under alla omständigheter. Den objektiva innebörden i sovjetorganisationen är att skapa förutsättningar för att desorganisera regeringen, för "anarki", med andra ord för en revolutionär konflikt. Den revolutionära rörelsens nuvarande stiltje, reaktionens galna seger, gör det omöjligt med en öppen, valbar, stark massorganisation. Men det finns ingen tvekan om att *första bästa nya revolutionära våg kommer att leda till att det skapas sovjeter över hela landet*. En allrysk sovjet, organiserad av en allrysk arbetarkongress, kommer att ta ledningen över proletariatets lokala valda organisationer. Namnen är givetvis ointressanta, och det är också de organisatoriska detaljerna. Det viktigaste är: ett centraliserat demokratiskt ledarskap under proletariatets kamp för en folklig regering. Historien upprepar sig inte och den nya sovjeten kommer inte att behöva gå igenom de femtio dagarnas erfarenheter på nytt. Men de kommer att ge den ett fullständigt handlingsprogram.

Detta program är uppenbart.

Att upprätta en revolutionärt samarbete med armén, bönderna och borgarklassens allra lägsta skikt i städerna. Att avskaffa enväldet. Att krossa enväldets materiella organisation genom att rekonstruera och delvis upplösa armén. Att riva ner hela den byråkratiska apparaten. Att införa åtta timmars arbetsdag. Beväpna befolkningen, till att börja med proletariatet. Att omvandla sovjeterna till organ för revolutionärt självstyre i städerna. Att skapa Bondedeputerades sovjeter (Bondekommittéer) som lokala organ för jordbruksrevolutionen. Att organisera val till Konstituerande församlingen å folkrepresentanternas vägnar.

Det är lättare att formulera ett sådant program än att genomföra det. Men om revolutionen någonsin kommer att vinna så kan inte proletariatet välja något annat. Proletariatet kommer att utveckla

färdigheter som världen aldrig har skådat. Historien om femtio dagar kommer bara att bli en liten sida i den stora boken om proletariats kamp och slutgiltiga seger.